

A Nemzetközi Világítástechnikai Bizottság (CIE) tevékenységéről

1. Bevezetés

A Nemzetközi Világítástechnikai Bizottságot 1913-ban alapították, annak idején hazánk mint az Osztrák–Magyar Monarchia része vett részt a szervezet munkájában. Az első világháborút követően Magyarország csak 1928 után csatlakozott ismét a szervezethez. Az 1931-ben hazánkat már Urbanek János professzor úr képviselte a nemzetek tanácsában, aki aktívan közreműködött a bizottság fotometriai munkájában is.

A CIE ezen korai tevékenységéből ki kell emelni az 1924-ben elfogadott fotometriai rendszert (lásd az Évkönyv másik dolgozatát) és az 1931-ben szabványosított színmérő rendszerét. De a szervezet munkája már ekkor is kiterjedt a bel- és kültéri világítás, a fotometria és színmérés minden területére. Az évek során számos további ajánlást, majd később nemzetközi szabványt dolgozott ki a CIE, s ezek beépültek a tagországok szabványosítási munkájába, így hazánk több világítástechnikai szabványa is CIE-előírásokon nyugszik.

A II. világháború természetesen a CIE nemzetközi munkájában is megtorpanást okozott. Bár a háború utáni első kongresszust már 1948-ban megtartották, az akkori „szocialista” országok csak fokozatosan tudtak bekapcsolódni. Ezen a téren több társsorsú ország megelőzte hazánkat, amely csak 1963-ban lett ismét tagja a CIE-nek, viszont ettől kezdve szinte folyamatosan van magyar tagja a CIE valamely vezetőségi testületének.

A bizottság munkáját az 1983-as amszterdami kongresszusa óta az „Országok Tanácsa” (*General Assembly, GA*) megbízásából „Adminisztrációs elnökség” (*Board of Administration, BA*) irányítja. A technikai munkát osztályokba (*Divisions, D*) szervezték, melyen belül Technikai Bizottságok (*Technical Committees, TC*) működnek. Az új TC-katerületének előkészítésére a *D* időről időre egy Jelentéskészítőt (*Rapporter, R*) bízhat meg.

A Technikai Bizottságok (*TC-k*) tagjait a *TC* Elnöke hívja meg, de érdeklődők, a Nemzeti Bizottság, *NC*, ajánlására is csatlakozhatnak a munkához. A *D*-be minden tagország küldhet egy szakértőt, az adminisztrációs testületbe a *GA*, illetve a *BA* választja a tagokat. A Technikai Bizottságok az igényeknek megfelelően üléseznek, a *D*-k évente vagy két-évente. Négyévenként a CIE egy nagyobb szabású nemzetközi kongresszust tart, ahol az összes technikai és adminisztrációs testület találkozik. Az ülések között a munka levelezés – és újabban – elektronikus posta útján folyik.

A bizottság munkája kiterjed az optikai sugárzás, fény- és világítástechnika minden területére. Feladatának tekinti, hogy ezekben nemzetközi fórumot biztosítson az aktuális kérdések megvitatására, összefoglaló jelentéseket készítsen egy-egy tématerületen elért eredmények közzétételére, és ajánlásokat, valamint szabványokat dolgozzon ki ezek alkalmazására.

2. A CIE technikai szervezete

A CIE technikai munkája jelenleg nyolc osztály keretében folyik. Az alábbiakban ismertetjük az osztályok nevét, munkaterületét, a nemzetközi vezető nevét (ez röviddel a kézirat nyomdába adása után változni fog, mert az ez évi varsói kongresszuson új vezetőket is fognak választani) és a hazai tag nevét. Az egyes osztályok ez év második felétől érvényes adatait, az adott *D*-hez tartozó *TC*-k és vezetőik nevét a varsói kongresszust követően a CIE és a CIE-MNB Internet honlapján találhatjuk meg.

Kívánságra a CIE-MNB Titkársága) (H-1067 Budapest, Eötvös utca 11/A, Hungary; tel.: +361 322 5049, fax: +361 342 5369) bővebb információt is tud küldeni az egyes *TC*-k munkájáról.

D1. Látás és szín

Feladata, hogy tanulmányozza a látható sugárzás hatására létrejövő észleleteket; meghatározzon szabványosítható, a látással kapcsolatos függvényeket; a fotometria, színmetrika, színviSSzaadás, látóteljesítmény és fény észlelettel korreláló modelleket és eljárásokat dolgoz ki.

Elnök: Dr. K. Sagawa, magyar tag:
Dr. Wenzel Gotfriedné

D2. Fény és sugárzás fizikai mérése

Feladata, hogy az ultraibolya, látható és infravörös sugárzás (beleértve a globál-sugárzást és anyagok, valamint lámpatestek optikai tulajdonságait is) szabványos méréséhez dolgozzon ki előírásokat.

Továbbá tanulmányozza fizikai érzékelők és más, vizsgálatukhoz szükséges eszközök optikai tulajdonságait és teljesítőképességét.

Elnök: Dr. F. Hengstberger, magyar tag:
Dézsi Gyula

D3. Belső téri környezet és világításának tervezése

Feladata, hogy tanulmányozza és értékelje azon, a látással összefüggő tényezőket, melyek épületek belső tereiben az ott tartózkodó személyek megelégedését befolyásolja, a termikus és akusztikus hatásokkal való kapcsolatra is kitérve, és hogy útmutatást adjon a természetes és mesterséges világítás tervezésével kapcsolatban. Továbbá, hogy tanulmányozza a tervezési módszereket, számítási eljárásokat és más CIE osztályokkal közreműködve ajánlásokat dolgozzon ki a belső téri világítás gyakorlatával kapcsolatban.

Elnök: AI Slater, magyar tag: Debreczeni Gábor

D4. Közlekedésvilágítás és jelzés

Feladata, hogy a közlekedésvilágítással és jelzésekkel kapcsolatos kérdéseket tanulmányozza, ennek során foglalkozzék út- és járművilágítással, minden fajta közlekedési jelzéssel.

Elnök: Dr. PL Walraven, magyar tag:
Almási Sándor

D5. Külső téri és egyéb világítási alkalmazás

Feladata, hogy tanulmányozza a kültéri munkaterületek, motorizált közlekedési forgalomtól mentes gyalogos közlekedési területek, sport- és üdülőterületek valamint a bányák világításának, a biztonsági világítás és díszvilágítás kérdéseit, és ezek világításával kapcsolatban ajánlásokat dolgozzon ki.

Elnök: Dr. Horváth József, magyar tag:
Dr. Horváth József

D6. Fotobiológia és fotokémia

Feladata, hogy tanulmányozza az optikai sugárzásnak biológiai és fotokémiai rendszerekre gyakorolt hatását.

Elnök: Dr. DH Sliney, magyar tag: jelenleg nincs betöltve, a munkába bekapcsol-

lódni akaró szakember jelentkezését várjuk!

D7. A világítás általános kérdései

Feladata, hogy a világítástechnikai terminológia, az oktatás, a fényforrások és a gazdasági kérdések területén információkat gyűjtsön és szolgáltatson. (Az osztályt Varsóban meg fogják szüntetni, a terminológia a központi titkárság hatáskörében működik tovább, a többi feladatot egyes más osztályok kell, hogy átvállalják.)

D8. Képfeldogozási technológia

Feladata, hogy tanulmányozza a képi információk továbbításával, feldolgozásával és reprodukálásával kapcsolatos optikai és a látással összefüggő metrológiai kérdéseket, ezen területen ajánlásokat és szabványokat dolgozzon ki. Munkaterülete kiterjed minden analóg és digitális képfelvevő, -tároló és -visszaadó eszközre és médiumra.

Elnök: T. Newman, magyar tag:
Dr. Schanda János

3. A CIE tevékenységének kapcsolata más szervezetek munkájával

A CIE önálló, nem kormányzati, nem gazdasági szervezet, melyet az egyes NB-k tagdíjából, valamint közleményeinek eladásából befolyó összegből tartanak fenn.

Az előző pontban röviden tárgyalt feladatkörökből látható, hogy munkája egyrészt tudományszervezési. Kongresszusok, konferenciák és szimpóziumok szervezésével igyekszik a különböző területeken dolgozó szakemberek közös diszkussziós fórumát megteremteni. A kialakított közös álláspontokat konszenzuson alapuló technikai jelentésekben teszi közzé.

Napjainkban egyre nagyobb fontos-

ságot kapnak a szabványok. A CIE fotometriai és szintani szabványai évtizedek óta az ipari tervezés és áruforgalom alapját képezték. A közelmúltban egyes gazdasági közösségek – részben saját érdekei védelmére – különböző szabványosítási szervezeteket hoztak létre, melyek az adott földrajzi terület számára dolgoznak ki szabványokat. Hamarosan kiderült, hogy ez a munka a valódi nemzetközi megegyezéseknek ellene dolgozik. Ezért először a Nemzetközi Szabványosítási Szervezet (az ISO), az Elektrotechnikai Nemzetközi Bizottság (az IEC) és a CIE kötött olyan együttműködési szerződést, mely egyrészt rögzíti, hogy mely szervezetnek milyen területen kell a szabványosítást végeznie, másrészt lehetőséget ad arra, hogy az egyik szervezet által kidolgozott szabványt a másik(ak) átvegyék, s közös kiadásban forgalmazzák. A CIE és az IEC közös munkájaként született 1986-ban a Nemzetközi Világítástechnikai Szótár, ennek magyar fordítása volt az MSZ 9620 szabvány. Azóta is több CIE-szabvány jelent már meg ISO és IEC közös logo alatt.

Először az ISO kezdett tárgyalásokat a CEN-nel, az Európai Közösség szabványosítási szervezetével, majd az IEC a CENELEC-kel, hogy harmonizálják szabványaikat. A CIE a közelmúltban írt alá a CEN-nel olyan megállapodást, mely szerint a CEN világítástechnikai szabványalkotása területén messzemenően figyelembe veszi a CIE-ajánlásokat és szabványokat. Ez a hazai további szabványfejlesztés szempontjából nagyfontosságú lépés.

A más földrészekeken működő szabványosítási szervezetekkel még egyik nemzetközi bizottságnak sincs az európaihoz hasonló mélységű megállapodása.

A nemzetközi és regionális szervezetekkel való együttműködéssel azonos fontosságú a CIE-nek az egyes tagorszá-

gokon belüli munkája. A CIE alapszabálya szerint feladata, hogy a nemzetközi porondon az összes, az országon belül működő, tématerületéhez tartozó, szervező és bizottság munkáját összehangolja. A CIE–MNB-nek a Világítástechnikai Társasággal, és tagjain keresztül a többi hazai, hasonló érdeklődést mutató társadalmi szervezettel is hagyományosan jó a kapcsolata.

4. A CIE–MNB munkája

A CIE–MNB két fő feladata a nemzetközi munka hazai ismertetése és a hazai világitástechnikai eredmények nemzetközi bemutatása.

A nemzetközi munka hazai ismertetését három csatornán végezzük:

- Rendszeres beszámolók a Világitástechnikai Állomáson és alkalmanként más színhelyeken, ahol az egyes nemzetközi osztályok hazai tagjai ismertetik egy-egy külföldi ülés eredményeit.
- A CIE–MNB HÍRLEVÉL rövid összefoglalókat nyújt a nemzetközi tevékenységről. Ennek alátámasztására szolgál a nemzetközi titkárságtól (CB) negyedévenként érkező CIE NEWS, melyet minden érdeklődőnek szívesen továbbít a CIE–MNB titkársága.
- A CIE–MNB elektronikus honlapja (Dr. Zana János munkájának eredménye): az információadás modern eszközeinek elterjedésével a CIE–MNB is elkészítette WWW honlapját. Itt mind a hazai munkával kapcsolatos információk, mind a Központi Titkárság honlapjának tükrözése megtalálható. Ezen honlap az alábbi címen érhető el:

<http://cie.kee.hu/>

Hazai tevékenységünk nemzetközi elismertetése egyrészt egyes szakértőinknek a nemzetközi munkában való

részvétele útján történik. Nagy öröm és megtiszteltetés a CIE–MNB számára, hogy az egyik osztály vezetését a BA magyar szakemberre bízta. Ezenkívül technikai bizottsági szinten is van hazai TC-elnökünk és raportőrünk.

A hazai világitástechnikai munka elismerését bizonyítja az is, hogy a CIE fotometriai rendszerének 75 éves jubileumi szimpóziumának megrendezésével a CIE–MNB-t bízta meg a nemzetközi szervezet. (Ez év szeptember végén–október elején nemzetközi részvétellel zajlik majd az MTA székházában a szimpózium, melyre a hazai szakembereket is várja a rendezőbizottság, a szimpózium programját és a részvétel lehetőségeit a CIE-honlapon olvashatjuk.)

(A hazai világitástechnika nemzetközi elismerését bizonyítja az is, hogy a következő négy évre hazai szakembert választottak a CIE tiszteletbeli titkárának posztjára.)

5. További feladatok

A CIE mind nemzetközileg, mind hazailag igyekszik dinamikus szervezet maradni, mely eleget tud tenni a következő század kihívásainak is. Ezt csak a hazai erőink jobb összefogásával tudjuk megvalósítani. Ezért ezúton is kérek mindenkit, aki a nemzetközi munkába be kíván kapcsolódni, hogy jelentkezzen a CIE–MNB titkárságán (vagy közvetlenül az elnöknel: schanda@ella.hu). Minden szakember munkájára szükségünk van, hogy feladatainkat el tudjuk látni.

Szeretnénk az osztálybeszámolókat aktív együttgondolkodás-együttműködés formájában továbbfejleszteni. Ehhez az egyes osztályok és TC-k „árnyékbizottságát” szeretnénk megalakítani, hogy új ajánlásokkal kapcsolatos kérdésekre közösen készítsük el hozzá szólásunkat, időben ismerjük meg a nemzetközi elképzeléseket.

A nemzetközi trendnek megfelelően itthon is növelnünk kell az elektronikus kommunikáció hányadát. Ez a beszámoló is az Évkönyvben való megjelenésén kívül olvasható a CIE-MNB honlapján, sőt ott már a nyomdába adással egy időben megjelenik. Az elektronikus forma lehetőséget nyújt arra is, hogy kapcsolatot biztosítsunk az itt hivatkozott osztályok és az azokhoz tartozó TC-k leírása között. Vagy akár elbarangoljunk az adott osztály saját honlapjához, s ott tájékozódjunk a legújabb fejleményekről.

A CIE-MNB megbízásából a Veszprémi Egyetem Képfeldolgozás és Neuroszámítógépek Tanszéke dolgozik azon, hogy az 1999 nyarán sorra kerülő CIE-kongresszus előadásanyagát CD-ROM formájában megjelentesse. Tervek közt szerepel, hogy a CIE 1. és 2. osztályának közleményeit, szabványait is megjelentessük CD-ROM formájában.

A CIE-MNB megállapodást kíván kötni a CIE központi titkárságával, hogy a CIE-nek nyújtott segítségé viszonzásául a kiadványok hazai terjesztését

kedvezményes formában tegyék lehetővé. Erről a hazai világítástechnikusokat, fény- és színtannal foglalkozókat a CIE-MNB Hírlevele és honlapja segítségével tájékoztatni fogjuk.

Befejezésül köszönetemet szeretném kifejezni a Világítástechnikai Évkönyv szerkesztőinek, hogy helyet adtak kötetünkben a CIE-MNB munkája ezen ismertetőjének és a 75 éves jubileum alkalmából írt fotometriai áttekintésnek. Soraimat azzal szeretném zárni, hogy a CIE-MNB a továbbiakban is nyitva áll minden hazai világítástechnikus, fény- és színmetrikával foglalkozó szakember számára, aki részt szeretne venni a nemzetközi munkában, legyen az akár a nemzetközi eredmények hazai elterjesztése, akár a hazai eredmények nemzetközi ismertetése.

Kívánok a magyar világítástechnikusoknak, a fény- és színmetrika művelőknek sok sikert a következő évszázadban végzett munkájához is!

Schanda János
a CIE-MNB elnöke